

Handläggare
Elin Brattström
Telefon: 08-50803379

Till
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Svar på remiss om Giffri miljö - Strategi för Stockholms län

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Christina Heglert
tf Stadsdelsdirektör

Anna Larsson
tf Avdelningschef

Sammanfattning

Det har inkommit en remiss från Länsstyrelsen i Stockholm om en strategi för en giftfri miljö i Stockholms län. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd är en av några utvalda nämnder inom Stockholms stad som ombetts svara på denna. Stadsdelsförvaltningen är positiv till att en strategi på länsnivå tagits fram för att minska på de farliga kemikalierna i länet.

Ärendet

Det har inkommit en remiss från Länsstyrelsen i Stockholm om en strategi för en giftfri miljö i Stockholms län. Strategin har tagits fram inom ramen för den Regional miljömålsdialogen. Kommunstyrelsen i Stockholms stad har skickat ut remissen till några stadsdelsnämnder, facknämnder och bolag inom staden.

Målgrupp för strategin är länets 26 kommuner, Stockholms läns landsting, Trafikverket, Länsstyrelsen och VA-bolag. Strategin är vägledande och är avsedd att användas som stöd för prioriteringar. Strategin genomförs genom att varje aktör arbetar vidare med egna åtgärdsprogram. Strategin fokuserar på vad som kan göras inom en snar framtid (cirka två till fem år framåt).

Regeringen bedömer att en giftfri miljö är ett av de miljömål som är svårast att nå. Förekomsten och användningen av kemikalier genomsyrar det moderna välfärdssamhället. Den globala handeln bidrar till att kemikalier sprids via varor och produkter i hela livscykeln från råvara, tillverkning, användning och slutligen avfall. Kemiska ämnen sprids långväga eller kortväga via luft vind och vatten. Medan utsläppen av miljögifter har minskat från stora punktkällor har istället den diffusa spridningen av farliga kemikalier ökat. Detta medför att många människor utsätts för risker i sin vardag.

Samtidigt som användningen av kemikalier ökar råder stor brist på kunskap om många av ämnena och hur människor och miljö påverkas. Kunskap saknas också om hur olika kemiska ämnen kan samverka på ett sätt som ökar riskerna med dem.

Vägledning till strategin har hämtats från regeringens kemikalieproposition, kemikalieinspektionens handlingsplan för Giftfri vardag och Stockholms stads kemikalieplan.

Strategin menar att fokus bör vara på barns hälsa och miljö för arbetet med en giftfri miljö i Stockholms län. Barnperspektivet bör ligga till grund för prioriteringar som görs av länets aktörer i det fortsatta arbetet med åtgärdsprogram.

Åtgärdsområden

Åtta åtgärdsområden har identifierats som bedöms vara prioriterade för Stockholms län. Dessa är följande:

1. Ökad kunskap och information
2. Intensifierad tillsyn
3. Fler kemikaliekraV i offentlig upphandling
4. Sanera förorenade områden
5. Mindre farliga ämnen i bygg- och anläggningsarbete
6. Renare vatten och avlopp
7. Förbättrad avfallshantering
8. Stärkt miljögiftsövervakning

Åtgärdsområdena har valts utifrån att det är områden där kommunerna, landstinget, Trafikverket och Länsstyrelsen har rådighet samt där stor potential finns att vidta insatser.

Nedan redogörs för de prioriterade åtgärdsområden där stadsdelen har något inflytande.

Ökad kunskap och information

Kunskapen om farliga ämnen är generellt låg bland alla samhällets aktörer. Offentliga aktörer har en viktig roll i att öka kunskapen om farliga ämnen hos många grupper i samhället.

Möjliga åtgärder är att inventera och fasa ut de farliga ämnena som förekommer i verksamheten. Enas om en gemensam utfasningslista för länets kommuner. Utöka och samverka kring informationen om farliga ämnen till nyckelgrupper i samhället, bl.a. konsumenter.

Intensifierad tillsyn

Med anledning av att barns exponering för farliga ämnen har hamnat i fokus för samhällets insatser är tillsyn av skolor och förskolor ett relevant tillsynsområde. Kommunerna har hälsoskyddstillsyn enligt miljöbalken avseende förskolor och skolor. Några möjliga åtgärder är att samarbeta och utveckla tillsynen på förskolor och skolor via Miljösamverkan Stockholms län till exempel genom att ta fram en gemensam checklista. En annan möjlig åtgärd är att utöka barnskyddsronderna till att innefatta skadliga kemikalier.

Fler kemikaliekrav i offentlig upphandling

Livsmedel är en viktig grupp varor där offentliga aktörer kan välja ekologiska alternativ. Flera aktörer har tagit politiska beslut om att öka andelen ekologiska livsmedel i verksamheten.

Möjliga åtgärder är att ställa mer långtgående kemikaliekrav vid offentlig upphandling av varor och tjänster. Även att utveckla uppföljningen av kemikaliekraven vid upphandling.

Förbättrad avfallshantering

På avfallsområdet är avfallshierarkin utgångspunkten för allt arbete. Det innebär att avfall i första hand ska förebyggas, om det inte är möjligt ska det återanvändas, därefter materialåtervinnas eller energiåtervinnas och i sista hand bortskaffas genom att t.ex. läggas på deponi. Giftfri miljö har kopplingar till alla steg i avfallshierarkin. Möjliga åtgärder är att arbeta för att farliga ämnen sorteras ut från övrigt avfall och omhändertas på ett miljöriktigt sätt så att de inte läcker ut i miljön.

Stärkt miljögiftsövervakning

Miljöövervakningen är central för att få god kunskap om vilka farliga ämnen som används, vilka åtgärder som behövs och uppföljning av åtgärder. Flera aktörer har ansvar för miljöövervakningen. Naturvårdsverket ansvarar för den nationella övervakningen och Länsstyrelsen ansvarar för den regionala övervakningen i samarbete med andra regionala myndigheter och organ.

I och med att människor tillbringar allt mer tid inomhus, speciellt barn, är det viktigt att övervakningen i ökad grad inkluderar inomhusmiljön. En ökad miljögiftsövervakning pekas ut av kemikalieinspektionen som viktiga åtgärder för att åstadkomma en giftfri vardag.

Möjliga åtgärder är att vidta fler insatser inom miljögiftsövervakningen i regionen speciellt avseende inomhusmiljö.

Remissinstanserna har även ombetts att lämna goda exempel på arbete som de bedriver avseende Giftfri miljö/kemikalier eftersom Länsstyrelsen avser att sammanställa goda exempel i ett kompletterande dokument.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid strategiska staben.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning är positiva till Länsstyrelsens förslag till ”Giftfri miljö – strategi för Stockholms län”. Stockholms stad har en kemikalieplan, Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019 – För ett giftfritt Stockholm 2030, som antogs av kommunfullmäktige 2014-06-16. Denna strategi har många likheter med Stockholms stads kemikalieplan som även är ett av de dokument som Länsstyrelsen har hämtat vägledning från till denna strategi.

De positiva konsekvenserna av strategin kommer vara att länet har en gemensam strategi som alla aktörer i länet förhoppningsvis arbetar med, vilket kommer att minska de farliga kemikalierna i länet. De eventuellt negativa konsekvenserna av strategin kan vara att inte alla aktörer kommer att följa strategin och för dem som gör det kan det innebära en del tillkommande arbete för verksamheterna.

I remissen står det att strategin genomförs genom att varje aktör arbetar vidare med egna åtgärdsprogram. Stockholms stad har antagit kemikaliplanen med en lång åtgärdslista med specificerat vilken förvaltning som ansvarar för att genomföra åtgärden.

De åtgärder som strategin föreslår inom områden där stadsdelsförvaltningen har ansvar och inflytande är förvaltningen mycket positiva till att vidta åtgärder och ingå i kommunöverskridande samverkansgrupper.

Stadsdelens arbete utifrån Stockholms stads kemikalieplan

Det finns ett antal åtgärder som stadsdelen kan arbeta mer med. Till exempel avfallshantering. Stadsdelen arbetar redan med dessa frågor men kan öka arbetet genom mer information om de olika stegen i avfallshierarkin för att minska att avfall uppkommer men också att se till att förutsättningarna finns för verksamheterna att sortera sitt avfall. En åtgärd som kommer att ske under 2015 är att förvaltningshuset kommer att få utökade sorteringsmöjligheter.

En av de verksamheter som stadsdelsförvaltningen ansvarar för är förskola. Eftersom barn är en extra känslig grupp för farliga kemikalier och barns hälsa och miljö bör vara fokus för arbetet med giftfri miljö i Stockholms län är det mycket viktigt för stadsdelsförvaltningen att arbeta för att minska de farliga kemikalierna inom förskolan. I 2015 års budget för Stockholms stad står att ”Miljön på förskolan och i dess närhet ska vara giftfri ” Och en aktivitet kopplat till detta är att ”Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna ta fram kriterier för att undvika barns exponering för skadliga kemikalier på stadens förskolor inom ramen för kemikalieplanen”. Detta är något stadsdelsförvaltningen kommer att arbeta med under 2015. Under 2014 har kemikalieplanen delats ut till alla förskolechefer och diskuterats i förskolechefgruppen. Som ett resultat av det samlades all lekelektronik in.

Även upphandling är ett viktigt instrument för att minska på de farliga kemikalierna i stadens verksamheter. Många av stadens upphandlingar sker centralt så stadsdelsförvaltningen har inte så stor påverkansgrad här. Däremot kan verksamheterna inom stadsdelen själva välja giftfria alternativ där sådana finns.